

Munkabaleset és foglalkozási megbetegedés

I. Munkabaleset a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény szerint

A munkabalesetről a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény rendelkezik, amely értelmében baleset az emberi szervezetet ért olyan egyszeri külső hatás, amely a sérült akaratától független, hirtelen vagy aránylag rövid idő alatt következik be és sérülést, mérgezést vagy más (testi, lelki) egészségkárosodást, illetőleg halált okoz.¹

A munkavédelmi törvény a munkabaleset fogalmát az alábbiak szerint definiálja:

az a baleset, amely a munkavállalót a szervezett munkavégzés során vagy azzal összefüggésben éri, annak helyétől és időpontjától és a munkavállaló (sérült) közrehatásának mértékétől függetlenül.

A súlyos munkabaleset fogalmát az alábbiak szerint határozza meg a munkavédelmi törvény: súlyos az a munkabaleset (bányászati munkabaleset), amely

¹ A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 87. § 1/A.

a) a sérült halálát (halálos munkabaleset az a baleset is, amelynek bekövetkezésétől számított egy éven belül a sérült orvosi szakvélemény szerint a balesettel összefüggésben életét vesztette), magzata vagy újszülöttje halálát, önálló életvezetését gátló maradandó károsodását;

b) valamely érzékszerv, érzékelőképesség, illetve a reprodukciós képesség elvesztését vagy jelentős mértékű károsodását okozta;

c) orvosi vélemény szerint életveszélyes sérülést, egészségkárosodást;

d) hüvelykujj vagy kéz, láb két vagy több ujjja nagyobb részének elvesztését, továbbá ennél súlyosabb csonkulást okozott, illetve;

e) beszélőképesség elvesztését vagy feltűnő eltorzulást, bénulást, illetőleg elmezavart okozott.

Fontos megjegyezni, hogy a baleset kizárólag abban az esetben válik munkabalesetté, amennyiben az szervezett munkavégzés során vagy azzal összefüggésben következik be.

A munkabaleset kapcsán az alábbi tevékenységek minősülnek szervezett munkavégzéssel összefüggésben állónak: a foglalkozás körében végzett munkához

Frissítve: 2021.12.31.

kapcsolódó közlekedés, anyagvételezés, anyagmozgatás, tisztálkodás, szervezett üzemi étkeztetés, foglalkozás-egészségügyi szolgáltatás és a munkáltató által nyújtott egyéb szolgáltatás stb. igénybevétele során történő balesetek.

Fontos, hogy nem tekinthető munkavégzéssel összefüggésben bekövetkező balesetnek (munkabalesetnek) az a baleset, amely a sérültet a lakásáról (szállásáról) a munkahelyére, illetve a munkahelyéről a lakására (szállására) menet közben éri, kivéve, ha a baleset a munkáltató saját vagy bérelt járművével történt.²

I./1. Munkabalesettel kapcsolatos munkavállalói kötelezettségek

A munkavállalókat terhelő munkavédelmi kötelezettségeknek is jeleintős szerepük van a munkabalesetek elkerülésében. A munkavállalók kötelesek munkavégzésre alkalmas állapotban, a munkavédelemre vonatkozó szabályok megtartásával, munkavédelmi

² A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 87. § 3.

Frissítve: 2021.12.31.

oktatásnak megfelelő munkavégzésre, munkatársakkal kapcsolatos együttműködési kötelezettség teljesítésére.³

A munkavállaló továbbá jogosult megtagadni a munkavégzést, ha azzal életét, egészségét, vagy testi épségét közvetlenül és súlyosan veszélyeztetné. Amennyiben a munkáltató utasításának teljesítésével másokat közvetlenül és súlyosan veszélyeztetne, kötelező megtagadni a munkavégzést.⁴

A munkavállalót minden esetben bejelentési kötelezettség terheli baleset, sérülés vagy rosszullet esetén. Köteles a munkavállaló a munkáltatót értesíteni a veszélyt jelentő rendellenességről, üzemzavarról, köteles továbbá a rendellenességet, üzemzavart tőle elvárható módon megszüntetni vagy intézkedést kérni a felettesétől.⁵

A jelentéstételi kötelezettség terheli a sérültet, valamint a balesetet észlelő más személyt is. A jelentést a munkát közvetlenül irányító személy felé kell megtenni.⁶

A munkáltatónak minden bejelentett vagy tudomására jutott balesetről meg kell állapítania, hogy azt munkabalesetnek

³ A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 60. § (1) bekezdés

⁴ A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 63. § (1) bekezdés

⁵ A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 60. § (1) bekezdés

⁶ A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 66. § (1) bekezdés

tekinti-e. Abban az esetben, ha a munkáltató nem tekinti munkabalesetnek a balesetet, úgy erről, valamint a jogorvoslat lehetőségéről a sérült munkavállalót, illetve halálos baleset esetén az elhunyt munkavállaló hozzátartozóit értesítenie kell.

Amennyiben a sérült a munkáltatónak a munkabaleset bejelentésével, kivizsgálásával kapcsolatos intézkedését vagy mulasztását sérelmezi, illetve a munkavállaló vitatja a sérülés súlyosságával kapcsolatos munkáltatói megállapítást, akkor meghatározott bejelentőlapon a munkavédelmi hatósághoz fordulhat. Ebben az esetben a munkavédelmi hatóság a munkavállaló bejelentése alapján hivatalból folytatja le az eljárást.⁷

I./2. Munkabalesettel kapcsolatos munkáltatói kötelezettségek – munkabaleset nyilvántartásba vétele, bejelentése, kivizsgálása és a jegyzőkönyv megküldése

⁷ A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 68. § (1) bekezdés
Frissítve: 2021.12.31.

Azt a munkabalesetet, amely esetében a munkavállaló több mint három munkanapon át nem volt munkaképes, be kell jelenteni, ki kell vizsgálni és nyilvántartásba kell venni.

A munkáltatónak a munkaképtelenséggel járó munkabalesetet ki kell vizsgálnia, és a kivizsgálás eredményét munkabaleseti jegyzőkönyvben kell rögzítenie. A munkaképtelenséget nem eredményező munkabaleset körülményeit is tisztázni kell.⁸

A kivizsgálás megállapításait olyan részletesen kell rögzíteni – többek között – tanúk meghallgatásáról készült jegyzőkönyvvel, helyszínrajzzal, fényképpel, hogy az alkalmas legyen a munkabaleset okainak felderítésére és vita esetén a tényállás tisztázására.⁹

1. Munkabaleset kivizsgálása

A munkabaleset kivizsgálása munkabiztonsági szaktevékenységnek minősül, így annak kivizsgálását szakképesítéssel (munkavédelmi technikus) vagy szakképzettséggel (munkavédelmi szakmérnök,

⁸ A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 64. § (4) bekezdés
⁹ 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet 6. § (1) bekezdés

munkavédelmi szakember) rendelkező személy végezheti el. Súlyos munkabaleset esetén foglalkozás-egészségügyi alapszolgáltatást biztosító szolgálat orvosának is részt kell vennie a kivizsgálásban.

A kivizsgálás során szükséges a baleset közvetlen és közvetett okainak feltárása is. A munkavédelmi szakembernek fel kell tárni a kiváltó és közreható tárgyi, szervezési és személyi tényezőket, amely alapján a munkáltatónak intézkedéseket kell tennie a munkabaleset megelőzésére.¹⁰ A kivizsgálás eredményét munkabaleseti jegyzőkönyvben kell rögzíteni a jogszabályban meghatározott iratmintán, az ott meghatározott kódok alapján.¹¹

Munkabaleset bekövetkezése esetén a jövőbeli balesetek elkerülése érdekében javító, megelőző intézkedéseket kell hoznia a munkáltatónak a bekövetkezett munkabaleset kivizsgálása során a közvetlen és közvetett okok feltárása alapján. Kötelező a soron kívüli ellenőrzés a munkahely, egyéni védőeszköz, munkaeszköz, technológia tekintetében, amennyiben azok a rendeltetésszerű alkalmazás során

¹⁰ A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 65. § (1) bekezdés

¹¹ 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet 4/A. és 5. sz. melléklet

közvetlenül veszélyeztették a munkavállaló egészségét és biztonságát.¹²

2. Munkabalesetről készült jegyzőkönyv

A jegyzőkönyvet minden sérültről külön-külön kell kiállítani.¹³

A munkáltató köteles a kivizsgálás befejezésekor, de legkésőbb a tárgyhót követő hónap nyolcadik napjáig megküldeni a jegyzőkönyvet:

- a sérültnek, halála esetén a hozzátartozójának;
- a halált, illetve a három munkanapot meghaladó munkaképtelenséget okozó munkabalesetről a munkabaleset helyszíne szerint illetékes munkavédelmi hatóságnak;
- társadalombiztosítási kifizetőhelynek, vagy a fővárosi és megyei kormányhivatal egészségbiztosítási pénztári feladatkörében eljáró járási (fővárosi kerületi) hivatalának;

¹² A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 23. § (2) bekezdés

¹³ 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet 8. § (2) bekezdés

- speciális esetekben pl. külföldi kiküldetés, külszolgálat esetén a munkáltató székhelye szerint illetékes munkavédelmi hatóságnak;
- munkaerő-kölcsönzés, illetve kirendelés esetén a kölcsönbeadó, illetve kirendelő munkáltatónak.¹⁴

Súlyos munkabaleset esetén a fenti határidő indokolt esetben harminc nappal meghosszabbítható.¹⁵ A súlyos munkabalesetről készített jegyzőkönyv munkavédelmi hatósághoz történő megküldésekor a munkáltatói betegségvizsgálat teljes dokumentációját is mellékelni kell. A dokumentáció mellékleteként csatolni kell a munkavállaló szakmai képzettségét, a gép kezelésére vonatkozó jogosultságát, az egészségügyi alkalmasságot igazoló iratokat, a munkaeszköz üzembe helyezésről, felülvizsgálatáról szóló okiratokat, a készített fénykép és videofelvételeket.¹⁶

I/3. Munkabaleset bejelentése

A munkavédelmi hatóság részére történő bejelentésre a munkáltató a kivizsgálás befejezésekor, de legkésőbb a

¹⁴ 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet 9. § (1) bekezdés

¹⁵ 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet 9. § (2) bekezdés

¹⁶ 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet 9. § (3)

tárgyhót követő hónap 8. napjáig köteles a jegyzőkönyv megküldésével.

A munkáltató köteles a súlyos munkabalesetet a munkavédelmi hatóságnak azonnal bejelenteni.

Fontos, hogy a munkáltató a munkabaleset bekövetkezésétől számított három éven túl nem köteles a törvényben meghatározottak szerint a munkabalesetet bejelenteni, kivizsgálni és nyilvántartásba venni.¹⁷

II. Foglalkozási megbetegedés munkavédelmi szempontból

A foglalkozási megbetegedés fogalmát szintén a Munkavédelmi törvény definiálja az alábbiak szerint:

Foglalkozási megbetegedés: a munkavégzés, a foglalkozás gyakorlása közben bekövetkezett olyan heveny és idült, valamint a foglalkozás gyakorlását követően megjelenő vagy kialakuló idült egészségkárosodás, amely

a) a munkavégzéssel, a foglalkozással kapcsolatos, a munkavégzés, a munkafolyamat során előforduló fizikai,

¹⁷ A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 67. §

Frissítve: 2021.12.31.

kémiai, biológiai, pszichoszociális és ergonómiai kóroki tényezőkre vezethető vissza, illetve

b) a munkavállalónak az optimálisnál nagyobb vagy kisebb igénybevételének a következménye.¹⁸

A munkabaleset és a foglalkozási megbetegedés fogalmából jól látható, hogy míg a munkabaleset rövid idejű vagy egyszeri behatása létrejövő egészségkárosodás, addig a foglalkozási megbetegedés hosszabb időn át a munkavállalót érő hatások okán alakul ki.

Pszichoszociális kockázatnak tekinthető a munkavállalót a munkahelyén érő azon hatások (konfliktus, munkaszervezés, munkarend) összessége, amelyek befolyásolják az e hatásokra adott válaszreakciót, illetőleg ezzel összefüggésben stressz, munkabaleset, lelki eredetű szervi (pszichoszomatikus) megbetegedés következhet be.¹⁹

Fontos említést tenni továbbá a fokozott expozíció fogalmáról. A munkavédelmi törvény az alábbiak szerint definiálja: a munkavállaló szervezetében a munkavégzés során, a foglalkozás gyakorlása közben vagy azzal összefüggésben a kémiai kóroki tényezők hatásának kitett

¹⁸ A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 87. § 1/D.

¹⁹ A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 87.§ 1/H.

munkavállalók egészségének és biztonságának védelméről szóló miniszteri rendeletben meghatározott foglalkozási vegyi expozíció esetén vizsgálandó biológiai expozíciós (hatás) mutatók biológiai határértékeket meghaladó koncentrációja vagy mértéke, illetve zaj esetében 4000 Hz-en a 30 dB halláscsökkenés bármely fülön.²⁰

A foglalkozási megbetegedés megállapítására vonatkozó szabályok részletesen kifejtésre kerültek a VIII. alfejezetben.

Bírósági gyakorlat

Az alábbiakban néhány bírósági döntés kerül bemutatásra, amiből láthatók a joggyakorlattal kapcsolatos érdekes kérdések:

EBH2003. 980.

Ebben a bemutatott esetben a munkavállaló zsugorfóliás vizet emelt meg, aminek következtében az egyik szemén az ideghártya levált, és látásromlást szenvedett el. Annak ellenére, hogy a látásromlást nem az emelés idézte elő,

²⁰ A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 87. § 1/E.

hanem annak szervi okai vannak, de mivel az emelés váltotta ki közvetlenül, ezért megvalósultak a balesetnek a Munkavédelmi törvényben meghatározott elemei, azaz „a sérült akaratától független, hirtelen vagy aránylag rövid idő alatt következik be és sérülést, mérgezést vagy más (testi, lelki) egészségkárosodást, illetőleg halált okoz” - *Tehát az ideghártya leválásában az adott súly emelésének, hajolásnak szerepe van, így közöttük az okozati összefüggés kimutatható.* – mondta ki a bíróság.

Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság M.245/2013/3

A munkavállaló a saját gépjárművével utazott munkaügyben, amikor áttért az út másik oldalára és ott balesetet szenvedett (egy autóbusszal ütközött össze), aminek következtében megsérült. Az egészségbiztosítási szerv a balesetet nem minősítette üzemi balesetté, mivel a baleset oka a munkavállaló „szervezete működéséből származó átmeneti zavar” volt.

Az ügyben eljáró bíróság azonban nem osztotta az alperes érvelését, hanem kiemelte, hogy a balesetnél nem azt kell

Frissítve: 2021.12.31.

vizsgálni, hogy mi okozta a balesetet, hanem hogy a baleset fogalmi elemei megvalósultak-e.

Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság M.264/2010/26.

A munkavállaló 2008. október 7. napján éppen a munkahelyére tartott a kocsijával, üzemi balesetnek minősített balesetet szenvedett, amikor megsérült a kocsija megtolása közben.

Az egészségbiztosítási szerv a szakértői vélemény alapján úgy látta, hogy 2009. január 5. napjától kezdődően baleseti táppénz a munkavállalónak nem jár, mivel az azt követő betegsége nem az üzemi balesetből, hanem attól független „sorszerű” megbetegedésből származik. *„A bíróság ugyanakkor ezt eltérően látta, és az ítéletében kiemelte, hogy: A bíróság szerint a keresőképtelenség üzemiségét nem érinti az, hogy a felperes állapotának kialakulásáért a sorszerű megbetegedése is szereppel bírhatott, ugyanis a szakvéleményből kitűnően is a baleseti táppénzes állományban tartása 2009.01.04. napja után is indokolt volt a munkaképtelenség teljes időtartamára.*

Frissítve: 2021.12.31.

A baleseti táppénzre jogosultság elbírálása során nincs jelentősége annak, hogy a már elismert üzemi balesetből eredő keresőképtelenség esetén a meglévő felperesi betegségeket a baleset súlyosbította.”

Frissítve: 2021.12.31.